

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р **Велка Александрова Попова**,

преподавател в Катедрата по български език при Факултета по хуманитарни науки на

Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“

Член на научното жури, определено със Заповед № РД 38–48/18-01-2018 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в област на висше образование **2. Хуманитарни науки**, професионално направление **2.1. Филология**, научна специалност **Български език (Български език – морфология и синтаксис)**, обявен в ДВ, бр. 100 от 15.12.2017 г.

Доц. д-р Савелина Банова Банова е единственият кандидат в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 2.1. Филология (Български език – морфология и синтаксис), обявен от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ в ДВ, бр. 100 от 15.12.2017 г. Представените документи са в пълно съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав на РБ, Правилника за неговото приложение и Правилника за развитие на академичния състав на СУ „Св. Климент Охридски“. Доц. Банова участва в конкурса с една монография и 24 статии.

Савелина Банова Банова завършва Българска филология (с втора специалност Философия) в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1975 г. От 1984 до 1988 г е задочна докторантка в Катедрата по български език на Факултета по славянски филологии. През 1988 г. защитава дисертация на тема „Морфонология на българския глагол. От 1975 до 1981 г. Савелина Банова работи във Филиала на ИЧС в гр. Сливен. От 1981 г. тя е назначена на работа в Департамента за езиково обучение към СУ „Св. Климент Охридски“, където последователно преминава през длъжностите асистент, старши асистент, главен асистент, доцент. От 1994 до 1998 г. е лекторка по български език и култура в Института по славистика на Сегедския университет, Унгария. Преподавателският профил на Савелина Банова обхваща доста разнообразен кръг от дисциплини – съвременен български език, общо езикознание, психолингвистика, лингвистични особености на ранното чуждоезиково обучение. В периода 2012–2016 г. тя е ръководител на *Научната лаборатория по приложна лингвистика*, а от 2014 и на *Катедрата по български език и специализирано обучение* към СУ „Св. Климент Охридски“.

Научната продукция на доц. С. Банова обхваща три монографии, две учебни помагала и 57 статии и студии. В конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ тя участва с 25 работи, от които 1 монография и 24 статии и студии. Научните ѝ интереси и приноси са във висока степен свързани с двете области на обявения конкурс – съвременна българска морфология и съвременен български синтаксис. В част от предоставените за конкурса разработки се наблюдава своеобразно взаимно проникване на тези две области, включително в съпоставителен аспект и с оглед на изучаването на българския език като чужд. Съществено значение имат и приносите на Савелина Банова, посветени на теорията и практиката на чуждоезиковото усвояване.

Приносните моменти в публикационната продукция на доц. Савелина Банова намират проекции както в теоретичен, така и в методически план. Сред нейните трудове се откроява излязлата през 2018 г. монография „Езиково усвояване: вариации в параметрите при морфосинтактични реализации в междинния български език“. Това е първото по рода си изследване, в което се предлагат систематизирани данни, представящи употребата на притежателните местоимения (кратки и пълни форми) и на прилаголните клитики в междинния български език. Като теоретична основа за разгръщане на проучването е използвана парадигмата на *контрастивната лингвистика*, и в частност – на *анализа на грешките*. Богатата емпирична база, залегнала в основата на анализите и обобщенията, дават възможно да се представят максимално обективно и надеждно особеностите на междинния български език по отношение на проучваните категории. Отлично впечатление прави и цялостният дизайн на изследването, в който адекватността и многообразието на използваните методи са добре балансирани. В този контекст трябва да се отбележи приносният характер на специално изработената от доц. С. Банова оригинална методика за идентифициране, събиране, класификация и интерпретация на грешките, чрез която всъщност се извършва анализът на грешките в коментирания труд.

Особен интерес предизвикват конкретните анализи и обобщения на особеностите, характеризиращи усвояването на кратките и пълните форми на притежателните местоимения, които ясно показват, че отклоненията, с които се характеризира междинният български език, са в резултат от неспазване на правилата в езика цел за словореда, за синтактичното съгласуване; от трудностите при усвояване на категорията детерминация; а също и от богатата палитра от местоименни форми, с които българският език разполага.

Специфична характеристика на междинния български език е дублирането на притежателните местоимения и взаимозамяната между притежателното и възвратното притежателно местоимение. Във връзка с това авторката прави важна констатация за съществуването на специфична тактика на езикоусвояването, изразяваща се в опростяване на семантично равнище чрез заличаване на разликата между двата вида притежателни местоимения, в резултат на което конкуренцията в употребата на двата

вида притежателни местоимения в междинния български език не е само в полето на възвратността.

Значими са наблюденията и анализите на доц. С. Банова и върху приглаголните клитики. В хода на описанието на словореда им авторката обръща внимание на факта, че българският език по своеобразен начин съчетава новите (балканските) с класическите (славянските) черти. Като особено благотворни както за лингвистичната теория, така и за методиката на преподаването на българския език са детайлните систематизации и конкретните доуточнявания на словоредните правила, свързани с употребата на подвижните приглаголни клитики. В този контекст авторката успява да открие няколко ясни тенденции на опростяване на междинния български език, позволяващи да се опишат междинните правила. Чрез анализа на грешките се доказва системният характер на допусканите грешки. Междинните правила, на които се подчинява употребата на притежателните местоимения и приглаголните клитики, показват пътя на тяхното усвояване, както и процесите, съпътстващи езикоусвояването. И доколкото тези процеси са резултат от универсално действащи механизми, полезността на направените от авторката изводи намират израз в това, че те могат да се използват за описанието на идиосинкретичната система при усвояването на всеки чужд език.

Представените за конкурса статии и студии в специализирани издания тематично се организират в няколко групи, като само две от тях (№7 и №12), в които се разискват проблеми на словореда, са инкорпорирани в монографията „Езиково усвояване: вариации в параметрите при морфосинтактични реализации в междинния български език“.

В останалите трудове в изследователския фокус попадат глаголното формообразуване и видообразуване, описанието на междинния български език, съпоставката на български и унгарски език, граматическата категория род. Те не само разширяват тематично публикационния профил на С. Банова, но и определено могат да се интерпретират като значими приноси в процеса на оптимизиране и усъвършенстване на създадените в българската лингвистична традиция описания и систематизации на някои граматически феномени.

Посветените на глагола статии внасят нови акценти при анализа на някои развойни тенденции в съвременния български език – за промяна на спрежението на глаголи от първо спрежение, за тенденцията да се заменя имперфектното причастие с аористното, за окончателното генерализиране на пороцеса имперфективация. Като добавят още един начин на дескрипция, тези опити имат несъмнен принос за описателната методология на българското глаголно формообразуване

В статиите, в които са поставени на разглеждане проблеми, свързани с граматическата категория род, С. Банова доразвива идеите и наблюденията от един свой по-ранен принос – „*Грамматическата категория род: параметри и реализации*“ (2007). Определен приносен характер има представеният от авторката опит за обобщено и

систематизирано описание на категорията род.

Силен интерес пораждаат и съпоставителните разработки на С. Банова, посветени на българския и унгарския език. В тях се разработват теми, неизследвани досега – за превода на поздравите в двата езика, за адаптирането на заемки, за описанието на типологически сходства, за процеса префиксация.

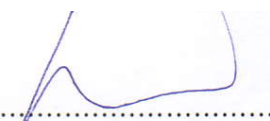
Пионерски по характер са трудовете на С. Банова, посветени на междинния български език. В тях за първи път се описва усвояването на въпросителните изречения от англофони и усвояването на детерминацията от унгарци. На фона на откритите трудности, съпътстващи описанието на междинните езици, дължащи се на повишената степен на вариативност, авторката убедително успява да отстои тезата, че описанието на междинния български е необходимо за изясняване на цялостната типология на българския език.

В обобщение на казаното в хода на представянето на научния профил на доц. Савелина Банова, трябва да се отбележи, че всички нейни трудове се отличават с новаторство, актуалност и изключителна прецизност. Особено добро впечатление прави авторският ѝ маниер да представя научни си търсения, наблюдения и обобщения в контекста на своеобразна дискусия с традицията, като при това собствената позиция е винаги ясно и убедително демонстрирана. Несъмнена е значимостта на резултатите от направените проучвания, която има своите проекции в заряда, който те носят, за бъдещи перспективни изследвания.

В заключение бих искала да отбележа, че постиженията на Савелина Банова, както и нейната посветеност на науката я представят сами по себе си като достоен кандидат за заемането на академичната длъжност „професор“.

Предлагам на почитаемото научно жури да избере доц. Савелина Банова Банова за професор по 2.1. Филология (български език – морфология и синтаксис).

Шумен, 16.03.2018 г.

Подпис:

(проф. д-р Велка Попова)